

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
sekcia sociálneho poistenia a dôchodkového sporenia
Špitálska 4, 6, 8, 816 43 Bratislava

František Bednár
Nám. Sv. Egídia 102/14
058 01 Poprad

Váš list číslo/zo dňa

Naše číslo

12007/2016-M_ODSP
25012 /2016

Vybavuje/linka

Ing.Šrámková/1922

Bratislava

09.06.2016

Vážený pán Bednár,

Váš list zo dňa 10. apríla 2016, ktorým ste sa obrátili na Úrad vlády Slovenskej republiky vo veci podania návrhu na preskúmanie ústavnosti a novelizáciu zákona č. 252/2012 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, bol z dôvodu vecnej príslušnosti odstúpený na priame vybavenie na Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. K jednotlivým problémom, ktoré uvádzate vo svojom podaní, zaujímame nasledovné stanoviská:

1/

Podľa Vášho názoru ustanovenie § 65a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení účinného od 1. augusta 2016 (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), podľa ktorého sa od 1. januára 2017 začne u niektorých poistencov zvyšovať dôchodkový vek, okradne najslabšie skupiny obyvateľstva a naše deti o budúcnosť a odsúdi ich na doživotnú prácu až do veku blízko smrti.

Stanovisko:

Zvyšovanie dôchodkového veku od 1. januára 2017 bude závislé od strednej dĺžky života obyvateľstva v Slovenskej republike. Nebude sa teda skracovať obdobie poberania starobného dôchodku, ako sa mylne domnievate. Možno to vysvetliť na jednoduchom príklade: Ak v roku 2016 je dôchodkový vek 62 rokov a priemerný vek dožitia 62 ročných je cca 19 rokov, poistenec bude poberať starobný dôchodok v priemere 19 rokov. V prípade, že sa bude v ďalších rokoch stredná dĺžka života poistencov v dôchodkovom veku zvyšovať, zvýši sa aj dôchodkový vek takým spôsobom, aby dĺžka obdobia poberania starobného dôchodku (cca 19 rokov) zostala zachovaná.

2/

Namietate, že priemerná mzda na Slovensku a aj priemerná dĺžka dožitia je diametrálne odlišná u politikov, sudcov, či manažérov v porovnaní s vekom dožitia značnej časti slovenskej populácie pracujúcej na úrovni blízkej minimálnej mzde, či rómskym etnikom. Zdôvodnenie nevyhnutnosti zvyšovania veku odchodu do dôchodku nedostatkom pracovných síl a strašenie, že na dôchodcov nebude mať kto robiť (nízka pôrodnosť) považujete za zavádzajúce.

Stanovisko:

Súhlasíme s Vami v tom, že rôzne socioekonomické skupiny obyvateľstva sa dožívajú odlišného veku, no ten sa v prevažnej miere odvíja priamo úmerne od ich životného štýlu, ktorý preferujú a osobného vzťahu k otázke starostlivosti o svoje zdravie každého jednotlivca.

Predpokladáme, že budete súhlasiť s tým, že by bolo neefektívne prijímať právnu úpravu diferencovanú podľa jednotlivých regiónov. Práve z tohto dôvodu sa tvorba právnych predpisov opiera o štatistické údaje a priemerné čísla reprezentujúce územie celej krajiny. Výsledky sociálnopoisťných prieskumov v rámci Slovenska a medzinárodné štatistické porovnania všetkých členských krajín Európskeho spoločenstva jednoznačne poukazujú na to, že *Slovenská republika v súčasnosti má a ešte dlhé obdobie bude mať stanovený najnižší vek odchodu do dôchodku a podľa výpočtov by mala byť v rámci členských štátov Európskej únie najviac postihnutá starnutím obyvateľstva. Automatické zvyšovanie veku (tiež naviazané na rast dožitia) majú aj iné členské štáty (napr. Česká republika, Bulharsko, Grécko, Portugalsko, Cyprus).*

3/

Očakávate, že sa poukáže na to, že § 65a zákona o sociálnom poistení je v rozpore s článkom 12 Ústavy Slovenskej republiky, pričom zdôrazňujete, že vek v súvislosti s regionálnymi odlišnosťami možno chápať ako „iné postavenie“.

Stanovisko:

Podľa čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústava) je Slovenská republika právny štát. Jedným zo znakov právneho štátu je súlad zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov s ústavou. Podľa čl. 152 ústavy, všetky orgány verejnej moci podieľajúce sa na tvorbe právnych predpisov sú povinné tvoriť právne predpisy tak, aby boli v súlade s ústavou. Preto platí princíp prezumpcie ústavnosti zákonov a ostatných všeobecne záväzných predpisov. Platí domnienka, že zákony sú v súlade s ústavou dovtedy, kým Ústavný súd Slovenskej republiky (ústavný súd) túto domnienku vo svojom rozhodnutí nevyvráti.

Ústavný súd vo svojej rozsiahlej judikatúre k otázke zákazu diskriminácie už viackrát konštatoval, že zásadu rovnosti nemožno vykladať absolútne. Podľa neho za diskriminačnú úpravu možno považovať takú úpravu, ktorá rovnaké alebo analogické situácie rieši odchylným spôsobom, pričom takýto postup zákonodarca nemôže alebo ani nevie rozumne odôvodniť legitímnym cieľom a tým, že tento cieľ sa musí dosahovať práve zvoleným legislatívnym riešením. *Legitímnym cieľom zvyšovania dôchodkového veku, ktorý chce zákonodarca dosiahnuť, je zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému.* Ak by sa nezvýšil dôchodkový vek, v súvislosti so zvyšujúcim sa priemerným vekom dožitia by sa predlžovalo obdobie poberania dôchodkov a zvýšili by sa náklady na ich výplatu, čo by v konečnom dôsledku viedlo k vyčerpaniu finančných zdrojov určených na vyplácanie dôchodkových dávok.

Podľa § 65a zákona o sociálnom poistení sú poistenci posudzovaní rovnako, dôchodkový vek je zvyšovaný rovnako pre všetkých, nemôže teda ísť o vekovú diskrimináciu.

Skutočnosť, že mnohí ľudia pracujú v nepriaznivých pracovných podmienkach, ktoré sa líšia v závislosti od úrovne vzdelania, pracovného zaradenia, pracovných príležitostí v regióne a pod., a to sa odráža na ich zdraví a veku dožitia, nie je dôvodom neústavnosti právnej úpravy dôchodkového veku tak, ako Vy tvrdíte.

4/

Vo svojom podaní uvádzate, že v znení zákona o sociálnom poistení zverejnenom na elektronickej stránke Sociálnej poisťovne sa ani za 5 rokov od schválenia zákona

č. 252/2012 Z. z. nenachádza doplnený text § 65a, čo by malo byť dôvodom k preskúmaniu ústavnosti tohto zákona, vrátane značných regionálnych rozdielov štatistických údajov o veku dožitia, čo zákon nezohľadňuje. Prijatie zákona mala predchádzať celospoločenská odborná diskusia a mal byť prijatý ako ústavný zákon.

Stanovisko:

Zákon č. 252/2012 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony vyšiel v úplnom znení v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, je sprístupnený verejnosti a každý občan našej krajiny má možnosť sa s ním oboznámiť. Zobrazená verzia zákona o sociálnom poistení na elektronickej stránke Sociálnej poisťovne je iba pomôcka pre poistencov Sociálnej poisťovne a ustanovenie § 65a tam nie je uvedené z dôvodu, že ešte nadobudlo účinnosť.

Ako sme už vyššie uviedli, tak ako sa nezohľadňuje rozdielna úmrtnosť v regiónoch, nezohľadňujú sa ani rozdielne náklady (minimálny dôchodok, vianočný príspevok) a ani rozdielna produktivita práce pri určovaní rastu aktuálnej dôchodkovej hodnoty a pod.

V rámci legislatívneho procesu sa pripomienkové konanie k návrhu zákona uskutočňuje aj s vyššími územnými celkami, Združením samosprávnych krajov SK 8, Združením miest a obcí Slovenska, Úniou miest Slovenska, hlavným mestom Slovenskej republiky Bratislavou a mestami, ktoré sú sídlom kraja a orgánmi a inštitúciami, ktorým sa ukladajú úlohy alebo ktorých sa problematika návrhu zákona týka, ako aj s verejnosťou, a to ešte pred predložením návrhu zákona na rokovanie vlády. Každý zákon bol v elektronickej podobe zverejnený na portáli právnych predpisov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. Možnosť „verejnej diskusie“ bola teda zabezpečená. Od roku 2016 je možnosť sledovania legislatívnych procesov prostredníctvom portálu, ktorý je súčasťou informačného systému verejnej správy Slov-Lex (<https://www.slov-lex.sk/domov>), kde sú návrhy jednotlivých zákonov zverejňované.

5/

Predpokladáte, že časť opozície a verejnosť poukáže na zvyšovanie veku odchodu do dôchodku bez stanovenia horného limitu veku a stanovenia limitu počtu odpracovaných rokov, pričom v krajinách EÚ je možnosť odísť do dôchodku po splnení jednej z týchto podmienok.

Stanovisko:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky zahrnuje do svojho Plánu legislatívnych úloh na roky 2016 – 2020 zmenu zákona o sociálnom poistení, ktorá by mala spočívať v zavedení alternatívy k odchodu do dôchodku (aj podľa Vami navrhovaného spôsobu), v postupnom odchode do dôchodku a v konštrukcii tejto postupnosti. Príprave novely zákona budú predchádzať dôkladné analýzy.

6/

Podľa Vás je zákon o sociálnom poistení mimoriadne tvrdý k ženám z pohľadu zvýšeného veku odchodu do dôchodku a ignoruje ich druhé zamestnanie - starostlivosť o deti a rodinu.

Stanovisko:

Jednou zo základných zásad zákona o sociálnom poistení, na ktorých je súčasný systém vybudovaný, je zásada rovnosti, ktorej praktická aplikácia spočíva v tom, že všetci poistenci majú nárok na rovnaké dávky pri splnení rovnakých podmienok.

Rovnaké práva poistencov deklaruje § 6 uvedeného zákona, podľa ktorého poistencom patria pri výkone sociálneho poistenia práva v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení, ustanovenou antidiskriminačným zákonom. V súlade s uvedenou zásadou sa postupuje pri výpočte starobného dôchodku u všetkých poistencov. Rozhodujúcimi ukazovateľmi pri výpočte dôchodku sú obdobie dôchodkového poistenia a vymeriavací základ, z ktorého sa platilo poistné na dôchodkové poistenie, ktoré sa prostredníctvom osobných mzdových bodov premieta vo výške dôchodku a odráža zásluhovosť poistenca v rozhodujúcom období.

V systéme sociálneho zabezpečenia, ktorý bol účinný do 31. decembra 2003, žena bola zvýhodňovaná z dôvodu výchovy detí, a to pri určení dôchodkového veku, ktorý sa v závislosti od počtu vychovaných detí znižoval, súčasne sa jej doba starostlivosti o dieťa pre dôchodkové účely započítavala v rozsahu troch rokov, od 1. januára 2001 sa započítavala v rozsahu šesť rokov, ako náhradná doba. V súčasnosti prebiehajúce postupné predlžovanie dôchodkového veku žien nadväzuje na pôvodne určený dôchodkový vek, ktorý závisel od počtu vychovaných detí. Počas starostlivosti o dieťa do šiestich rokov jeho veku je žena dôchodkovo poistená, poistné na dôchodkové poistenie za ňu platí štát.

Ku všetkým ostatným Vaším námetom a poznámkam vyjadrujúcim Váš nesúhlas so zvyšovaním hranice dôchodkového veku poznamenávame, že v súvislosti s populačným starnutím obyvateľstva sa presadzuje skôr opačný trend a európske štáty vrátane Slovenska prijímajú tzv. národné programy aktívneho starnutia, ktorých cieľom je podporiť ľudské práva starších osôb cestou celoživotného vzdelávania, občianskych a sociálnych aktivít mimo formálneho trhu práce, podpory ich nezávislosti, dôstojnosti, sociálnej a ekonomickej bezpečnosti, vrátane ochrany pred zlým zaobchádzaním vo všetkých spoločenských sférach a vzťahoch.

S pozdravom

Ing. Jana Kolesárová
generálna riaditeľka